

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ІСТОРІЯ
ЗВЕРШЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ

ПОТОПАЛЬСЬКИЙ Анатолій Іванович

Випускник лікувального факультету (1963 р.)

**Завідувач лабораторії модифікації структури
біологічно активних речовин Інституту
молекулярної біології і генетики НАН України.
Директор Інституту оздоровлення і відродження
народів України**

Кандидат медичних наук, доцент. Заслужений винахідник України. Засновник і директор благодійного фонду «Небодарний цілитель».

Народився 25 березня 1938 р. у м. Бар Вінницької області. Батько Іван Данилович, військовослужбовець, загинув на фронтах Великої Вітчизняної війни. Мати Анастасія Михайлівна, вихователька дитячого садка, з трирічним Анатолієм на початку війни повернулася на рідну Житомирщину. Хлопець зростав у мальовничому поліському краї і навіть не здогадувався, що вивчення тих трав, які в дитинстві п'янили його своїм терпким запахом, стануть справою всього його життя.

У 1952 р. вступив до Житомирського медичного училища № 1, після закінчення якого працював спочатку інструктором-методистом лікувальної фізкультури військової частини 1511, а згодом – завідувачем фельдшерського пункту Ушомирської МТС Коростенського району. Під опікою молодого фельдшера було 26 бригад, розкиданих по всьому району, і під час виїздів на виклики він доволі надивився на страждання онкохворих, єдиним порятунком яких від страшних мук була рослина з ніжно-жовтими квітами. Саме тоді в Анатолія зародилася мрія розгадати таємницю цілющої сили *chelidonium* – «дару небес» – як на латині називається чистотіл.

У 1957 р. з великими труднощами вступив до Івано-Франківського медичного інституту, і тільки завдяки втручання С. А. Ковпака, якому під час війни допомагав дід Анатолія, хлопець був зарахований до навчального закладу. Якщо перед його однокурсниками була

проблема вибору спеціалізації, то Анатолій Потопальський вже на першому курсі знав напевне, що його покликання – боротьба з найстрашнішою хворобою ХХ століття – раком.

З першого ж курсу Анатолій Іванович почав займатися науковою роботою. Кожну вільну хвилину він проводив у лабораторії. Вивчаючи властивості біологічно активних речовин, які містить чистотіл, і дедалі поліпшуючи структуру їх молекул, за два роки Анатолій Потопальський одержав препарат «Амітозин», який перешкоджав поділу клітин злоякісних пухлин. Унікальність цього препарату полягала в тому, що він не тільки не пригнічував кровотворення та імунітет, а, навпаки, підсилював їх, мобілізуючи організм на боротьбу з хворобою. Йому таланило на вчителів, які підтримували його починання: професори М. В. Колпиков, Ф. В. Ковшар, ректор інституту професор Г. А. Бабенко, у той час доцент, а нині ректор університету професор Є. М. Нейко – вони були не тільки першими наставниками, а й активними помічниками у науковій роботі.

Та роки навчання в інституті були для Анатолія Потопальського не тільки часом становлення його як науковця і лікаря, а й часом осмислення себе як представника української нації, а України – як незалежної самостійної держави, коліски багатьох народів світу. Напевне, саме тоді, ознайомившись із забороненою у той час «Історією України» М. Грушевського, глибоко в підсвідомості допитливого студента зародилася ідея відродження духовності всіх народів, які проживають на території України.

Амітозин було запатентовано, а молодого науковця – вчорашнього випускника інституту – 1963 р. призначено асистентом кафедри патології Івано-Франківського медінституту, а в 1967 р. – керівником спеціальної створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів СРСР проблемної лабораторії корегуючої терапії злоякісних пухлин і гемобластозів при Львівському медичному інституті. До співпраці було залучено лікарів, фармацевтів, хіміків, ботаніків, інженерів. На кожному кроці А. І. Потопальського примушували доводити право на життя його винаходу, хоча ці розробки мали державне значення і проводилися під грифом «таємно».

Не зупиняючись на досягнутому, у 1973 р. Анатолій Іванович розробив ще один унікальний препарат «Ізатизон», який ось вже понад 35 років успішно використовується для попередження і лікування вірусних і мікробно-вірусних хвороб у ветеринарії.

У 1977 р. Анатолія Потопальського запросили до Києва на посаду завідувача лабораторії (згодом відділу) модифікації структури біологічно активних речовин Інституту молекулярної біології і генетики (ІМБіГ) НАН України.

Бюрократичні перепони, на які він постійно наражався, не тільки не зупинили вченого, а, навпаки, примусили працювати інтенсивніше, розширюючи сферу діяльності: він запатентував понад 60 нових препаратів з протипухлинною, протівірусною та імуномодельюючою дією, розробив 15 оригінальних фіточаїв на основі чистотілу, створив понад 20 нових форм, сортів і видів рослин, 6 з яких затверджені Держсортоспекцією

Україні і рекомендовані для широкого використання як нові сорти з високою продуктивністю і вмістом діючих речовин.

А. І. Потопальський розробив низку сучасних біотехнологій: цілеспрямованого поліпшення спадкової інформації біологічних об'єктів; очищення довкілля за допомогою рослин, здатних засвоювати атмосферний азот замість дорогих хімічних добрив; отримання високих врожаїв на засоленних ґрунтах; підвищення продуктивності корисних комах, риб, птахів, тварин; боротьби з агробактеріальним раком рослин на основі принципово нової технології його діагностики, профілактики і лікування; отримання стійкого щодо раку насіннєвого й садивного матеріалу винограду, кісточкових і зерняткових культур і овочів; підвищення врожайності рослин за допомогою обробки насіння злаків та овочів природним препаратом «Дивостим» без забруднення навколишнього середовища.

І це далеко не все з наукового доробку А. Потопальського. Його досягнення в селекції, далекій від медицини справі, вражають. Завдяки розробленому за його участю способу зміни структури молекул – носіїв спадкової інформації ДНК і РНК – створено технологію одержання нових форм рослин з програмованими господарськими цінними ознаками, внаслідок чого виведено низку сортів та гібридів різних сільськогосподарських культур. Їх широке використання дає значний економічний і соціальний ефект, зокрема в оздоровленні довкілля, збиранні високих врожаїв на засоленних і збіднених азотом ґрунтах, а також під час гідропонного вирощування з використанням морської води без її опріснення. Гібриди, створені під керівництвом А. І. Потопальського, вражають навіть професійних селекціонерів: квагіста (гібрид капусти і квасолі) – унікальна кормова культури заввишки до трьох метрів з великим вмістом білка; кавбуз (гібрид кавуна і гарбуза) – найбільша з ягід світу вагою до 60 кг, виводить радіонукліди з організму; кизирис (гібрид барбарису і кизилу); аликос (гібрид аличі з абрикосом).

По суті, Анатолій Іванович Потопальський зі своїми колегами розробили й успішно розвивають новий науковий напрям молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля на основі модифікації молекулярної структури біологічно активних речовин.

Науковий доробок А. І. Потопальського – понад 250 публікацій і 10 монографій.

У 1992–1994 рр. співробітники лабораторії, якою керує Анатолій Іванович, працювали за програмою Національного комітету у структурі Президента України з питань боротьби зі СНІДом і довели високі антивірусний та імуномодельючий ефект амітозину та ізатизону. Проте продовження ці розробки не отримали, і А. Потопальський, стривожений фізичним і духовним станом української нації, у 1992 р. створив Інститут оздоровлення і відродження народів України, мета якого – поєднання наукових досліджень з основами християнської моралі і, таким чином, відродження фізичного і духовного здоров'я всіх народів, які проживають на території України. З метою фінансової підтримки роботи Інституту, а також для активізації впровадження наукових розробок А. І. Потопальський організував у 1999 р. благодійний фонд «Небодарний

цілитель», який набував широкого резонансу серед громадян України. Для висвітлення діяльності Інституту оздоровлення і відродження народів України і залучення до співпраці широких кіл громадян України створено інтернет сайт www.potopalsky.kiev.ua

У 2005 р. на базі Інституту молекулярної біології та генетики з ініціативи Анатолія Потопальського відбувся Міжнародний науково-практичний форум «Основи молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля», присвячений новому науковому напрямку модифікації молекулярної структури біологічно активних речовин.

Наукові розробки А. Потопальського високо оцінені як на Батьківщині, так і за кордоном: у 1985 р. він був нагороджений срібною медаллю за препарат «ізатизон» на Міжнародній виставці досягнень у сільському господарстві (Будапешт, Угорщина), у 1987–1990 рр. – срібними медалями на всесоюзній і республіканських виставках досягнень народного господарства за препарат «ізатизон» і технологію боротьби з агробактеріальним раком рослин. За заслуги перед Україною нагороджений Орденом святого архістратига Михаїла (2003 р.).

Ім'я А. І. Потопальського відоме далеко за межами України: у 2004 р. вченого було висунуто на здобуття Нобелівської премії у галузі медичної хімії, у 1996 р. – визнано Людиною року за версією Американського біографічного інституту, його біографію включено до міжнародного видання «500 лідерів впливу» (США, 1994 р.).

Незважаючи на всі досягнення, найвища мета життя Анатолія Івановича – створення Національного центру молекулярного оздоровлення людини і довкілля – поки що залишається мрією. Поки що, бо його оптимізм і наполегливість, його віра у справедливість – то шлях до перемоги, шлях до втілення його задумів у життя.

